

Khu BTTN Tây Côn Lĩnh II

Tên khác

Tây Côn Lĩnh

Tỉnh

Hà Giang

Tình trạng

Đề xuất

Ban quản lý được thành lập

Có

Vĩ độ

22°38' - 22°48' vĩ độ Bắc

Kinh độ

104°41' - 104°57' kinh độ Đông

Vùng địa lý sinh học

06a - Nhiệt đới Nam Trung Hoa

Tình trạng bảo tồn

Tây Côn Lĩnh II chưa có trong các quyết định của Chính phủ liên quan đến rừng đặc dụng Việt Nam. Tuy nhiên, dự án đầu tư đã được Viện Điều tra Quy hoạch Rừng hoàn thành vào tháng 7/1994, với diện tích đề xuất xây dựng khu bảo tồn là 21.554 ha, trong đó diện tích khu bảo vệ nghiêm ngặt là 9.635 ha, khu phục hồi sinh thái chiếm 11.919 ha (Anon. 1994). Dự án đầu tư đã được Bộ Nông nghiệp & Phát triển Nông thôn phê duyệt và Ủy ban Nhân dân tỉnh Hà Giang ra quyết định thành lập khu bảo tồn thiên nhiên Số 493/QĐ ngày 21-9-1994. Sau đó ban quản lý khu bảo tồn cũng được thành lập theo quyết định của UBND tỉnh ngày 24/11/1994. Khu Tây Côn Lĩnh II hiện nay do Chi cục Kiểm lâm tỉnh quản lý (Chi cục Kiểm lâm tỉnh Hà Giang 2000).

Trong danh lục đề xuất hệ thống các khu rừng đặc dụng của Việt Nam đến năm 2010 (Cục Kiểm lâm 1998) diện tích của Tây Côn Lĩnh bao gồm cả hai khu Tây Côn Lĩnh I và II là 40.344, quy hoạch thành hai khu riêng biệt nhưng liên kết với nhau về phía nam (xem Tây Côn Lĩnh I). Trong năm 2000, Bộ NN và PTNT đã giao cho Viện Điều tra Quy hoạch Rừng nhiệm vụ xây dựng dự án đầu tư

sát nhập hai khu Tây Côn Lĩnh I và II thành một khu Bảo tồn Thiên nhiên Tây Côn Lĩnh.

Địa hình và thủy văn

Khu bảo tồn thiên nhiên Tây Côn Lĩnh II thuộc các xã Cao Bo và Quảng Ngân, thuộc huyện Vị Xuyên, và xã Trung Sơn của huyện Hoàng Su Phì, tỉnh Hà Giang. Về phía tây, khu Tây Côn Lĩnh II tiếp nối với khu Bảo tồn Thiên nhiên Tây Côn Lĩnh I.

Khu bảo tồn thiên nhiên Tây Côn Lĩnh II nằm trên sườn phía nam của dãy Tây Côn Lĩnh, là vùng núi cao nhất tỉnh Hà Giang, và cũng là điểm cao nhất của vùng Đông Bắc ở miền Bắc Việt Nam. Đây là vùng có địa hình núi dốc. Đỉnh Tây Côn Lĩnh cao 2.616 m và thấp dần xuống 100 m ở phía đông nam khu bảo tồn. Về mặt địa chất, địa hình khu bảo tồn có núi đá vôi xen kẽ đá granit.

Khu Tây Côn Lĩnh II nằm trên ranh giới của hai vùng rừng đầu nguồn. Hệ thống sông suối xuất phát ở phía tây khu bảo tồn, chảy theo hướng tây nhập vào sông Cả rồi đổ vào hồ Thác Bà. Hệ thống sông suối xuất phát từ phía đông khu bảo tồn chảy theo hướng đông, và đổ vào sông Lô, sau đó xuôi theo sông Hồng qua tỉnh Phú Thọ.

Đa dạng sinh học

Theo dự án đầu tư (Anon. 1994), khu bảo tồn Tây Côn Lĩnh II có 8.612 ha diện tích rừng tự nhiên, chiếm 40% tổng diện tích toàn khu bảo tồn. Phần lớn diện tích còn lại là đất trống cỏ, cây bụi, và đó là vùng có tiềm năng cho đất trồng trọt. Rừng chỉ bắt đầu từ độ cao 1.200 m (R. Bain và C. Vogel pers. comm.), và các loại rừng còn lại ở đây thuộc loại rừng thường xanh ở vùng đồi núi trung bình và núi cao. Khu hệ thực vật ưu thế bởi các loài trong họ Dẻ Fagaceae, họ Thầu dầu Euphorbiaceae, họ Long não Lauraceae và họ Dầu tầm Moraceae (Anon. 1994). Theo dự án đầu tư (Anon. 1994), ở khu Tây Côn Lĩnh II đã tìm thấy 236 loài thực vật bậc cao, đáng chú ý là sự đa dạng của các loài cây lá kim như Thông tre lá ngắn *Podocarpus brevifolius*, Kim giao *Decussocarpus wallichianus*, Hoàng đàn *Cupressus torulosa* và Pơ mu *Fokienia hodginsii* (Anon. 1994).

Cũng theo dự án đầu tư (Anon. 1994), ở Tây Côn Lĩnh II đã ghi nhận được 46 loài thú, 114 loài chim, 18 loài bò sát và 11 loài ếch nhái. Tuy nhiên, các số liệu này cần được điều tra và khẳng định thêm.

Trong tháng 4 và 5 năm 2000, đoàn cán bộ thuộc Bảo tàng Lịch sử Tự nhiên Hoa Kỳ và Viện Sinh thái Tài nguyên Sinh vật đã tiến hành điều tra về đa dạng sinh học tại vùng Tây Côn Lĩnh II. Công tác điều tra đã tập trung vào nhóm bò sát, ếch nhái và chim. Kết quả đã phát hiện 6 loài lưỡng cư, 38 loài ếch nhái. Phần lớn các loài đó trước đây đã tìm thấy ở các tỉnh Lào Cai và Cao Bằng. Tuy nhiên, có 2 loài ếch nhái lần đầu tìm thấy ở Việt Nam (R. Bain và C. Vogel pers. comm.).

Cũng trong đợt điều tra của hai tổ chức nói trên, đã ghi nhận 110 loài chim thuộc 36 họ. Trong số đó có 2 loài bị đe dọa tuyệt chủng và 5 loài sắp bị đe dọa mang tính toàn cầu. Các chuyên gia dự đoán sau khi chỉnh lý các số liệu thu thập được cũng như tham khảo đầy đủ các tài liệu liên quan có thể sẽ bổ sung và mở rộng vùng phân bố của 25 loài và mô tả các loài và loài phụ mới (R. Bain và C. Vogel pers. comm.).

Các vấn đề về bảo tồn

Chi cục Kiểm lâm Hà Giang Hà Giang (2000) xác định phát rừng làm nương rẫy, cháy rừng và khai thác gỗ là các mối đe dọa chủ yếu đối với đa dạng sinh học ở vùng Tây Côn Lĩnh II. Có 5.856 người sinh sống bên trong khu bảo tồn, thuộc các nhóm dân tộc Dao, Cao Lan, H'Mong, Hoa và Tày (Chi cục Kiểm lâm Hà Giang 2000). Tỷ lệ tăng dân số ở đây là 2.7% năm (Anon. 1994). Một số khu vực quan trọng của khu bảo tồn rừng đã bị phát làm nương rẫy. Theo số liệu của Chi cục Kiểm lâm tỉnh Hà Giang (2000) thì ở đây có 591 ha lúa nước, 485 ha đất nông nghiệp nằm ở vùng đồi và 460 ha cây công nghiệp nằm bên trong ranh giới khu bảo tồn.

R. Bain và C. Vogel (pers. comm.) cho rằng việc khai thác rừng của người dân địa phương, có đời sống kinh tế và văn hoá gắn liền với nơi đây là mối đe dọa đối với đa dạng sinh học trong vùng. Những người dân thuộc nhóm dân tộc Dao có truyền thống phát nương làm rẫy ở độ cao đến 1.200 m và sử dụng rừng trên cao để săn bắn và thu hái các lâm sản ngoài gỗ. Thông tin phỏng vấn những người dân địa phương tại đây cho thấy quần thể các loài thú lớn đã bị suy giảm mạnh trong vòng 30 năm gần đây. Hơn nữa, săn bắt cũng đã tạo sức ép lớn đối với các loài chim. Các loài thường bị săn bắn nhiều như loài Hồng hoàng, các loài chim ăn thịt. Một số loài có thể bị tuyệt chủng tại địa phương hoặc hiếm là vẹt và trĩ (R. Bain và C. Vogel pers. comm.).

Tây Côn Lĩnh II là một trong 4 khu bảo tồn thiên nhiên của vùng đã được thành lập, có ranh giới chung hoặc gần với Trung Quốc và ở phía tây tỉnh Hà Giang. Ba khu khác là Phong Quang, Tây Côn Lĩnh I và Bát Đại Sơn. Bốn khu đó là những nơi bảo vệ các vùng rừng quan trọng còn lại ở khu vực đồi núi phía bắc Việt Nam. Thông qua chương trình phục hồi rừng, có thể trong tương lai, các sinh cảnh rừng trong hành lang nối giữa các khu này được thiết lập sẽ tạo ra các vùng chuyển tiếp có rừng được bảo vệ tăng thêm hiệu quả cho công tác bảo tồn.

Các giá trị khác

Tây Côn Lĩnh II đóng vai trò quan trọng về bảo vệ rừng đầu nguồn cho cộng đồng dân cư địa phương. Người Dao sử dụng các dòng suối xuất phát từ khu bảo tồn này để tưới tiêu cho các cánh đồng lúa nước của họ (R. Bain và C. Vogel pers. comm.).

Các dự án có liên quan

Chưa có thông tin.

Tài liệu tham khảo

Anon. (1994) [Investment plan for Tay Con Linh II Nature Reserve]. Hanoi: Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Ha Giang Provincial FPD (2000) [FPD questionnaire]. Ha Giang: Ha Giang Provincial Forest Protection Department. In Vietnamese.